

Areve yyrnyn
fargaz Mogdyn.

Тываның мал азы-агынын cutтан камгалаар тугаында, ТАР-да совет хаммааттарынын pottuq тузазына пажыр cedireeli!

TAR-da turar sovet xamaattylarınny pygy komitetteringe, pygy sovet xamaattylarınnga!

Tus cutta uluq xar tyşkeni in uzurunda caxaar jadaraldyq—cut egelep tur. Po cut polza, am seelgy yjede tus cuttun kol malsyn kozuunnaarın şyba algan polgaş xyn pyry ulam-na aýyldyq poop, pygy kozuun-narda, pygy sumularda tarap tur-ar tur.

TAR caxak, namy po cuttan TAR ulus azy-agyynny kol adyry—mal azylyn kamgalap alar tug-aýynda am yjede kaxa-la poldun-ar kemceqlerini ar corudup tur-ar. Sovet cazaanly talazynan uluq tuzalamcyn kergyzyp turar.

Cut polza, Tываның pygy uluzunyn azy-agyynna xoralıq jadaral polur tur. TAR-ny pygy xamaattylar polgaş blangya sov-et xamaattylarından kym-taa polza, cut-pile temissezir tugaýynda corudup turar kemceqlerge kirış-pejin turup şybaas polgaş xarın kirışpes turar erge cok tur.

Cut xaldaj pergen sumular-ce azyraldar cedirip oktap peerin tuzalaar, malga cer talaylar ezip peer, paşa oon eske cyylder-ni corudar tugaýynda eleen xej sovet xamaattylar komitetterinin targarar (Şagaan-agyynny Step-anof, Suq-paazyynny Mitrijaşkin, Kara-pulunnny—Kudrin, Turan-ny—Okunef suqlar) pottarın-ny suurlarınny sovet xamaattyların paştarar ewileder turgan maktancyq tur. Mal azylynny aýyldyq tajyyn—cut-pile tem-issezirde, arattarga sovet xamaattylarından tuzalazyr xerekke ol paştarar idepej polza, mas-alyq (xey-pile) tuzalaar coruk polur uzurluq.

Pygy Tываның uluzunga polgaş azy-agyynna koncuq aar poop turar şak po aýlar iştinde Tываның uluzunga tuzalamcyn kergyzer tugaýynda, TAR-da cuttar turar sovet xamaattylarınny pottarınny xyleettinip algan pot-xyleelgerin en şyn setkildiq kuyssedirin pygy sovet xamaattylarından SSRE-nin TAR-da olurar Pyryn ergeliq telee cerinin Konsul kildizi neget tur.

Pice xuraldyn 16 tugaar ses-sizinge (1936 c. janvarda) Pistin Sovet cazaanly murnun-dan pajyr cedirerde, SSRE-nin TAR-da olurar Pyryn ergeliq telee ceri Malkofan tus sessinin teleeeringe cugaalaan polza:

Ertken 1935 cıldyn iştinde SSRE-nin TAR-da cuttar turar xamaattylarınny arattar-pile kel-

gee-xolbaazy rzykkan... polgaş am udavas tıba arattar sovet xamaattylarınny pottarınny azy-agyynny polgaş kulturlyq ezyldet-in koncuq xan ezi, şyn tuzal-akcız kıldır koor appaar todargaj* teen polgaş. Pistin-pile na-jyral xarılzaalyq Tıba uluska tavarışkan po aýyldyq cut tug-aýynda sovet xamaattyların pister polza, pottarınny azy corud-ulgavys-pile, pistin Pyryn ergeliq telee ceribistin salgan idegediış-kinin padtkaar uzurluq-pis.

Pyryn ergeliq telee cerinin Kon-sul kildizinden moon murnunda podunun ajtyşkynnaarına nem-elde kıldır pygy sovet xamaattylar komitetterinin targararına taqzyr polza, cut-pile temisse-iringe pottarınny suurlarınny sov-et xamaattyların todargaj kirzir-inin todargaj arga kemceqlerini ar corudar tur. Komitetterinin pygy-le telebilep turar arga kemceqlerini sovet xamaattyların-dan kuyssedirin coguur massa ta-jylyrlyq azy corudup turgas xandyrar.

Konsul kildizinden sagındar-ly polza, moon adaanda arga kemceqlerini kozuun pyryzynyn on-za pajyldarına taarıştyr cor-udarın sagındyr tur. Ol kemceqler polza:

1. Coogunda turar sumularny arattarına xerek cok arttyk sa-vannı (xalaska), sigen, sula, kek-sigenni (coguur telebirliq) perip şydaar, sovet xamaattylarınny eregelerin sanap alar.

2. Po yjege cedir taraazy pas-tyrtynmaan cerler polza, oon savaanly alar-pile, onu top-tor-aan pastyrynny organizastaar.

3. Ak xovu cerlerden mal oot-taar cer eştirip peeri-pile talay-lyq brigattarın kaxa poldunary-pile sumular-ce organizastar cor-udar polgaş ol xerekke arattar-ny pottarın eoredir.

4. Sumular-pile turguzup cuga-alazyr algan arga par cerlerge polza, sovet xamaattyların, fevral, mart aylarınny yjezinde arattarınny malynny camdyzyn turguzu azyrap peeri-pile pottarına ar alar.

5. Cudaan sumular-ce azyral cedirip oktap peer tugaýynda se-orttylge kooštarny cugaa cok org-anizastar corudar.

6. Cudaan kozuunnaar-ce cyyk polgaş azyral cyylyn cedir oktap peerde, avtotransportun azylyn uzyktel cok xandyrar teleede, pygy-le par kyş-pile oruktarny

aştarınny organizastaar.

7. Cudaan sumularny kışky oruktar mal cemi-pile nemeldeliq xandyrar teleede, arttyk tar-a, sulan kooperaska kalbaa-pile sadarny organizastaar.

8. Sovet xamaattylar komitet-teri polgaş sovet xamaattyların ol xerekke sagyş covavajın tajyyn-cyr olurar coruktu poldurvazyn Konsul kildizi paş purungaar sagındyr tur.

Cutka udur kemceqlerini xyn pyry ar corudarda, po xynge cedir pezin cangys taa paş mal olveen cerlerge-taa corudar uzur-luq. Cut polu-pergen yjede temissezirinin ornunga, xarın paş udur temissezirge cuttu caxladyr pelen.

Komitetterinin targarar polza, cut-pile koşkaş cok şyngy tem-isseldi corudarda, kozuun, sumu-nun azyldakcylyarına en şalyr-tyq idepejliq tuzalazyr uzurluq tur.

Cangys-taa paş mal cutka pe-rves teeş, temissezir turzuru cu-gula. Cuttan kamgalap algan on-taa paş, cys-taa paş mal polza, oranga koncuq uluq uzur-tuzalyq—Tываның uluzunga pistin sovet xamaattylarınny kergy-zer todargaj tuzalamcyn po coruktan koor appaar tur.

Cut-pile temisselge kirzip tur-ar pygy azy-agyynlardan pot-yn-dyryq tyrttarın, po cıldyn mart ajyn 1-de tep toktaatkanynny xuussazyn aprel ajyn 1-ge cedir uzadyr tur.

Oon-pile kadı Konsul kildizi-nden sagındar polza, 1936 cılda tarylga xeregleer yrezin fondularny erge-cok kadagalap arttyr aların sagındyr tur.

Komitetter targararına taqzyr polza, pottarınny ar corudup turar todargaj kemceqlerini Konsul kildizinge toktaamal tıpnadyr turar.

Pyryn ergeliq telee cerinden idegeeri polza, komitetter targa-lar, Lenin—Stalinnin nasional polituinin cagqyların xerek kır-lynga kuyssedirin kergyzyp, pod-unun socialistiq ada cuttunun xundylyq adın rzyş-pile tudup, pottarınny komitetterin polgaş sovet xamaattyların ylegerli-pile paştar poorlar tep ideget tur.

SSRE-nin TAR-da Pyryn ergeliq telee cerinin Konsul kildizi.

Sovet—Tıba transportunın şaınalına pajyr!

Uluq-xem kozuunun ar a t conu, 1935-36 cıldarda cin taz-ylgazyyn seorttylgezinge erestiq ekki kirışken tep sanaaş, Sov-tystransty paştar cerinden, pistin kozuunun adınga 3.000 akşan şannar tıvyskanınga kon-cuq eeryvy-şaan, slerge pajyr cedirip tur-pis.

Bncagaş, slernin tuzalamcyn-arny ceptyy-pile azyqlar, ked-eede mal cudar turar arattarga, oon-pile tuzalamcyn kergyzyp, po kyzyn maldy mendi cıl azyr aların oraldayr tur-pis.

Oon-pile kadı, cin tazylyanyn azylynga moon songaar moon-taa arttyk kizileribisti temdegler tur-pis.

Nam kozkomunyn targaş Tazы. Kozuun sekreteri Monge-pajyr.

Cut-pile temissezirde sovet xamaattylar komitetteri tıba arattarga kandyq tuzalamcyn kergyzyp turar

Eleges komitedi

Arattarga tuzalaar-pile Elege-sten Tus-taq sumuzun-ce sula polgaş savaan seorttyp, 2 kezek 100 şanaktıq aat aşkan. Am 50 xoorap taraa pogu peer teen, bncarga sovet xamaattylarınny 8 eregezi arattın malın turguzu azyrap peer polgan. Pir erege-le 2 paş poda mal azyraar polgan.

Suq-paazyynny komitedi

Tus-taq, Xenderge sumular-ce arattarınny malın cemgereri-pile tuzalap, sovet xamaattylarınny 90 şanaktıq aat, mal cemi seorttyp aşkan. Arttyktar peer teen azyraldar polza: 30 xoorap tar-aa pogu, 6 şanak savaan, 4 erege sovet xamaattyların arattın malın azyrap peer polgan.

Kara-pulun komitedi

Cut poop turar cerler-ce fevral ajyn 5-te 80 şanaktıq aat, mal cemi seorttyp coruktan. Komite-tin cerinden 100 şanak savaan, 50 xoorap taraa pogun arttyktar peer teen. tus komitetten camdyk cuttuq arannarga temgi Kara-pulun suurdan ırak eweste, cym oottuq cerler-ce keryp keryner tep sanal kiirip turar. Bncarga uk peer teen azyraldy, kozuunun cut komizinin ajtkan-pile ystynde ajtkan cerler-ce cedirip peer teen.

Paj-xaak komitedi

Komitet ceri 65 şanak savaan, 4 şanak sigen, 100 xoorap taraa

pogun arattarga tuzalap peer teen. Tus komitet myn ol azyral-darny kajnaar cedirip peerin su-mular-ce tarap yngen, kozuun azyldakcylyar koor ajtyr perzin tees manap olurar.

Oon pile pir uqda komitet cerin-den kozuun cagrygazynga medeg-leeni polza, azyraldy ınyaj peer se-orttyp turbas teleede, arattarınny 200 paş xire malın sovet xamaattyların pottarına ar algaş azyrap şydaar. Bncarga transporttu cuttuq cerler-ce eske cyyktarny seorttyrynge azyqlar poor tur. Ol 200 paş maldy erege pyryzynga turguzu azyradyr-pile 2-3-tep taradyr perip polur tep sanal kiirgen.

Kundustuq komitedi

100 puut savaan peer teen. Bncarga oon 25 şanaan am Koptu sumuzun-ce cedirip peripken. Komitet ol azyraldy am kajnaar cedirip peer tugaýynda ajtyşkyn manap olurarlar.

Turan komitedi

Malga cer ezip peeri-pile Ok sumuzun-ce 46 aatlyq 10 talay-lyq 56 kizi fevraldyn 8-te corupkannar.

Ok komitedi

„Calvış“—tep kolxos arattar-ny medelinge 150 paş mal turar carttyk cılyqlaan kazaar pergen. Uk kazaar polza, tus suurdan 6 kilometir, pagaj ewes oottuq cer-de turar. Ol odarda Ok uluzu xar ezerin organizastar turar.

Xereezenner, cuttan malıvys kamgalaraýynga pygy kyzuvys salıyl

Pii-xem kozuunun Ok, Tar-laq sumularny tebiskeerinde 2 kaxaş azyq xar tyşken. Moon xaraazy-pile kyzu pagaj maldar oot-cemge cetpes, xarın şuut azyradyr coruktar ewes ewes par appargan.

Men podum ertken 35 cıldyn kyzynnda malın ootka cetpes-tej peerge, soktaan taraam tygy, xewee, şaj saar, talgan şışkin-dizi—mındyq cyylderni cangys-taa cerge kaqvajın, koncuq kam-nyq azaar ar turgas, oon pile malynny azyrap kıştaaş, cang-ys-taa paş mal olıvbeen-men. Ergim xerezen es-eerler men ışkaş ındyq argan xeregleer polgaş malınga xar ezip peer corukka er ulus-pile pir teme-j

azyldaar uzurluq.

Blangya pistin xerezen arattarınny ınak paştıncyş es Tanja 6 tugaar solunda, todargaj ajtyşkynny pizeen. Pister onu par-ımdalap azy corutkaş, am keli Martın sezinde cedişkinniq paj-dalavys tynter koreeliner.

Oon-pile kadı xereezenner kultur piliibisti eyledip, pizik pilves pajdaldy uzutkaar pizik pilymneringe kalbaa-pile kirzip, 36 cılda kizi pyry solunnuq tur-aal tep caxak, namın ajtyşkyn şitpirin jozugaar, xereezenner solunnu cagyr alar polgaş oon iştin nomcup tanazar coruktu kalbarttylynar.

Tarlaqda xereezenner tassynny targaş Songubaa.

Malıvny tuda kadayr cor-men

Eş Camzyga xarby

Tandy kozuununda eş K. Camzyyn 1936 cıldyn janvar aj-ny 29 xynynde yngen № 9 (510) „Şyn“ solunda, 2 akş 30 kopejek-pe, azy 1 akş 40 kopejek-pe tep ajtyr pizeeninge sov-tystransty xarby:

Mogaj teerbezinden Koptu paazynga cedir pir puut cyykty

seorttyp cedirerge xolezini 1 ak-ş 47 kopejek tur. Murnunda cıldarda-taa, po 36 cılda-taa ındyq 2 akş 30 kopejek turbaan cyve tur. Slernin pizeeniner 1 ak-ş 40 kopejek. sanaşkan-men teer-tur-sler, 7 kopejek soora podaan poor-sen.

Sovtystransta TAZы.

Eşter parlakcylyar oon ylegerin ederiner

Kyrtipograftın parlakcyly Sorokin Innokentij men, Uluq Sovet Ewilelind staxanof şimceşkininin tugaýın „Purungaar“ solun-dan nomcup kergeş, podumun azyldap turar pydyrylgemge onu xereglep corudar tugaýın podangaş, moon adaanda xyleelgelerni podumga ar corudar tep şitpirlep aldım.

Solun parlaar talaz-pile podumun azyldap turar maşınat-ny pydyrymcylyyn (pir şakta 1200 arın parlaar teeninin ornun-ga—1320 arın) 10 xuu ulgattırar polgaş eske kandyq-taa par-laar cyylderni 5 xuu ulgattırb-şaan, klyp undyrer cyvemnin şynarın ekkizider-men.

Texnik kruzokka ekkige eoregeş, podumun polbaazyralm kodyrer-men.

Meen udurttulgam-pile azyldap turar tıba surukcunu ijyl ajda, parlaar azyldın palbaazyrangaj azylyşny kıldır peletkeer-men.

Parlakcylyar S. F. Kurbatof, Cisuli olar pottarına todargaj xyleelge aların klygyr tur-men, paşa eeryr, parlaar salarlar-ny azylyşınnaar meen ylegerimni ederin klygyr tur-men.

(„Purungaar“ solundan).

SOROKIN.

Fevral 12-de yngen № 13 (514) „SbN“ solunnun pir tugaar arnında „Frantzınn komünistiq namınn uluq xuralı polgan“ tep atışa cıyıldın istilinde: „Frantzınn komünistiq namınnnıñ tıp komitedinin erengej sekreteri eş Kaşen“ teeni polza castına pergen tur. Am anaa eş Kaşen teer polgaş xarın Frantzınn komnınamınnnıñ tıp komitedinin erengej sekreteri polza Tores tep kıl polur tır.

Eryy tyrmynyn, 21 cyyllynyn, tajylyr
(20 cyylы № 12 (513) „Şyn“ solunda)

Kyrynenin 1 tugaar tipogravь